

El premi Aurora Díaz-Plaja de literatura infantil

per Teresa Mañà

Quan es publiqui aquest article s'haurà celebrat el IV Congrés de Literatura Infantil a la ciutat de Mollerussa, ciutat interessada per aquesta literatura, com demostra el fet que des de fa anys acull la Setmana del Llibre Infantil i Juvenil, dota el premi Rovelló —en reconeixement a aquest protagonista creat per l'autor lleidatà Josep Vallverdú— i participa de la iniciativa de Municipi lector, entre les accions que en coneixem entorn de la lectura infantil. Les edicions anteriors del Congrés,

organitzat per l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i celebrades cada quatre anys, van tenir lloc, el primer, el 1997 a la Seu d'Urgell; l'any 2001 a Vilafranca, i a la penúltima edició, el 2005, el Congrés es desplaça a València.

Teresa Rovira, premi Aurora Díaz-Plaja 2008. A la foto la veiem exercint de jurat del premi Josep M. Folch i Torres de 1976, entre Martí Olaya i Francesc Garriga, a l'esquerra, i Josep Vallverdú i Maria-Eulàlia Valeri, a la dreta. (Foto: Barceló)

Jaume Aulet va obtenir el premi Aurora Díaz-Plaja 2005 amb un article acadèmic sobre la poesia per a infants de Miquel Descloet.

Teresa Duran, premi Aurora Díaz-Plaja 2003, a la foto amb el micròfon a la mà, a la costat de la il·lustradora Neus Bruquera, amb qui havia obtingut el premi Crítica «Serra d'Or» infantil 2004 pel llibre *Banyeta*. (Foto: Assumpta Burgués)

Fou al segon congrés on, amb voluntat d'obrir-se a l'exterior i crear plataformes d'estímul i suport a la literatura infantil i juvenil, es presentaren dues iniciatives de premis per a la difusió dels estudis i investigacions sobre els llibres infantils catalans: el premi Aurora Díaz-Plaja a articles publicats i el premi Rovelló per a estudis inèdits. L'adequada trajectòria del primer d'aquests premis i el seu profitós balanç seran l'objecte d'aquest article.

El premi, en record de l'entusiasta bibliotecària Aurora Díaz Plaja, durant anys col·laboradora de «Serra d'Or», és fruit d'un acord de col·laboració entre la Fundació Caixa Penedès i l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, i premia el millor article d'anàlisi, estudi o investigació publicat en qualsevol llengua en un mitjà de difusió general o especialitzat d'arreu del món, tant en suport paper com digital, que tracti sobre aspectes de la literatura infantil i juvenil catalanes, com estudis sobre autors, obres, moviments o èpoques, entre d'altres. S'hi poden presentar els mateixos autors, però no és requisit.

Cal recordar que aquest no és el primer premi que porta el nom d'Aurora Díaz Plaja. L'Institut del Teatre l'any 1997 havia convocat sota aquesta denominació

un premi per a obres inèdites de teatre infantil, que en aquella primera edició fou concedit a l'obra *Història d'una bala* de Joles Sennell (pseudònim de Josep Albanell). El premi es preveia amb periodicitat triennal, però la que havia de ser la segona convocatòria, l'any 2000, no va arribar a publicar-se mai. És de lamentar aquesta curta trajectòria en un premi de teatre infantil, matèria tan absent de la cartellera de guardons.

Per sort, aquest segon premi que recorda Aurora Díaz Plaja ha tingut més llarga vida. Un repàs als que han estat els articles guanyadors d'ençà de 2002, quan tingué lloc la primera convocatòria, ens permetrà veure què ha significat aquest guardó per a la literatura infantil i quina n'ha estat l'evolució.

Una trajectòria consolidada

A la primera edició, l'any 2002, el premi va ser atorgat *ex aequo* a Pep Molist, per «Observa, compara i tria. Alfabet incomplet de la literatura infantil i juvenil catalana» («El País/Quaderns», 20-XII-2001), i Joan Portell per «Històries de la guerra incivil» («Faristol», 40, juny 2001) (tots dos es poden trobar a la pàgina web de l'AELC a l'apartat d'arxiu de textos: http://www.escriptors.cat/?q=publicacions_atextos_molist; a partir

del tercer any, els articles premiats són disponibles a: http://www.escriptors.cat/?q=cronologia_aurora_diaz). A qui conegui una mica el món la literatura infantil i juvenil catalana li resultarà simpàtic que aquests dos especialistes, que actualment codirigeixen la revista «Faristol» i que han treballat conjuntament en molts projectes, rebessin ja un primer reconeixement a duo. Pep Molist, bibliotecari i escriptor, manté encara una col·laboració al Quadern, suplement cultural en català del diari «El País». En aquell article proposava una sèrie de títols per a lectors afamats després de la lectura de *Harry Potter*, suggeriments que organitzava en diferents blocs de manera original i prou diferent de les típiques recomanacions de lectura que es publiquen a la premsa. L'article va ser premiat juntament amb el del seu amic Joan Portell, pedagog i periodista, que s'havia publicat a la revista del Consell Català del Llibre per a Infants. Era una de les primeres vegades que es parlava dels llibres infantils sobre la guerra civil. Val a dir que, en aquell moment, poques eren les novel·les que prenia la guerra espanyola com a matèria argumental; a l'article, l'autor, a més d'apuntar-ne les causes de l'absència, comentava tres obres: *La guerra incivil* de Manuel Tort (Claret, 1981), *El camí del far* de Miquel Rayó (Edebé, 2000) i *L'ombra del Stuka* de Pau Joan Hernández (Empúries, 1998), per mostrar com, segons l'edat de l'escriptor, la novel·la se situava més o menys lluny del conflicte. Tres interessants novel·les que, juntament amb *El cant de l'esperar* de Joaquim Carbó (Cruïlla, 1997) i *Silenci al cor* de Jaume Cella (La Galera, 1999), n'eren en aquells moments la mostra. D'aleshores ençà, la creació de novel·les que tracten d'aquest tema ha augmentat i el mateix Joan Portell, en una col·laboració dins el llibre *A Guerra Civil Espanyola na narrativa infantil e xuvenil* (Xerais, 2008), ha actualitzat en part la informació.

El premi, en aquesta primera convocatòria, prenia un doble sentit: d'una banda, es premiava l'esforç de «Faristol», l'única revista en català sobre literatura infantil i juvenil, i, per l'altra, també es posava en relleu la voluntat d'incloure els llibres per a infants en una publicació de caire general com era «El País».

El següent any, el premi de 2003 pertocà a Teresa Duran per «De la pell de Barrabàs» («Faristol», 43, juny 2002, pàgs. 13-18). Amb aquest guardó es reconeixia la tasca continuada en aquest camp d'una persona que ha destacat en nombrosos sectors de la literatura infantil, com a narradora, autora, il·lustradora, crítica i pedagoga, de la qual tots hem après. Gran part de la seva tasca ha estat dedicada a divulgar l'àlbum il·lustrat i

ensenyar a «mirar». En aquest article, però, se centrava en la rondallística —una altra de les seves especialitats— i en una exposició que ella mateixa denominava «políticament incorrecta» enllaçava les figures de l'òs, el llop i el diable amb les creacions actuals de literatura infantil per comentar com el folklore català era poc present en la producció dels nostres autors.

A la tercera edició, de l'any 2004, Sebastià Roig resultava guanyador amb l'article «Quan el còmic es converteix en literatura» (publicat a «Item», revista del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, núm. 34, maig-agost 2003, pàgs. 55-64). Sebastià Roig, escriptor i periodista, repassava la producció de literatura catalana i el seus vincles amb la historieta —el tebeo—, que en alguns casos derivava en literatura infantil: n'eren exemple les peces de teatre infantil de Josep M. Benet i Jornet —*Supertot i Helena a l'illa del baró Zodiac*— i les narracions d'Andreu Martín —*El clan dels marcians*. Les referències dels au-

tors, però, eren sobretot de còmic estranger: la nostra historietta no semblava haver-hi deixat gaire petja. De tota manera, el premi servia per a reivindicar el còmic com una manifestació literària tan digna d'atenció com tots els altres gèneres.

En aquesta línia, un altre gènere poc present era reconegut a la quarta edició: la poesia infantil. Jaume Aulet, professor de literatura catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona, guanyava el premi l'any 2005 amb l'article «Miquel Desclot i la poesia per a infants» («Revista del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats», 123, desembre 2004, pàgs. 35-49). El premi prenia altre cop un significat rellevant: per una banda, posava de manifest el valor de la poesia infantil i, per l'altra, afegia als guardons dels anys anteriors un tipus d'article, menys de divulgació ni d'opinió, un article de caràcter acadèmic, amb la qual cosa es demostrava que la literatura infantil i juvenil podia ser també objecte d'estudi dins l'àmbit específic de la literatura catalana. L'article d'Aulet examinava la importància de la poesia per a infants en la creació de futurs lectors i analitzava l'obra de Miquel Desclot, un «punt de referència» dins del gènere, a través de les seves obres, les que poden llegir els infants, com *Cançons de la lluna al barret*, i les que escriu específicament destinades a ells, com *Bestiolar de la Clara*. En totes, Desclot demostra a bastament el domini d'una àmplia varietat de recursos —domini del folklore, lèxic viu i sonor, jocs lingüístics, diversitat mètrica i rítmica— que Aulet comenta al llarg del seu acurat comentari.

D'aleshores ençà la situació de la poesia infantil ha millorat: no solament hi ha molts més autors que escriuen poesia per als infants, sinó que també tenim col·leccions especialitzades —«Poemes i cançons» i «Els flautats» de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat en són un bon exemple—, cosa que Aulet trobava a faltar. Malgrat l'augment de producció, la qualitat de la proposta creativa de Desclot continua essent insuperable, com demostra l'estudi d'Aulet, una lectura altament recomanable.

Si hi ha un component que s'associa forçosament al llibre infantil és la il·lustració. Pocs són els articles que es publiquen sobre aquesta temàtica i encara menys d'il·lustradors catalans: la cinquena convocatòria del premi, l'any 2006, va tenir l'oportunitat de premiar-ne un. Montserrat Castillo en va ser la guanyadora amb el text «Lola Anglada i l'ideal del llibre», contribució dins el catàleg de l'exposició homònima sobre l'artista, organitzada per la Diputació de Barcelona l'any 2005. L'autora, historiadora de l'art i especialista en

il·lustradors catalans d'abans de la guerra (recordem la seva exhaustiva obra *Grans il·lustradors catalans* editada l'any 1997 per Barcanova, que s'ha convertit en un llibre de referència per a tots els interessats), exposava a l'article inicial del catàleg els motius de l'exposició i hi presentava l'artista completa que fou Lola Anglada i la recerca de l'ideal de bellesa que impregnà tota la seva producció, tot comentant cadascuna de les seves obres. Un repàs profund i absolut de l'obra que permetia redescobrir una de les artistes més completes i fecundes en el terreny dels llibres per a infants.

El 2006 es complí l'aniversari de dos títols emblemàtics de la literatura infantil catalana: *El zoo d'en Pitus* de Sebastià Sorribas i *La casa sota la sorra* de Joaquim Carbó. D'entre els articles que van dedicar-se a recordar l'efemèride, el de Victor Aldea, «40 años de *El zoo d'en Pitus* y *La casa sota la sorra*» («CLIJ: Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil», 195, juliol-agost 2006, pàgs. 56-61) rebé el premi de la sisena convocatòria el 2007. L'autor feia un repàs cronològic de quin havia estat el recorregut d'aquestes dues obres i analitzava les raons de la seva pervivència: el realisme a la primera i la voluntat d'evasió a la segona. Les vivències d'una colla d'amics amb un projecte casolà i solidari i les aventures d'un parell de personatges contraris i complementaris enfrontats al malvat senyor Ti, un nazi fugitiu, han captivat centenars de lectors al llarg de quaranta anys. L'article de Victor Aldea era una encertada invitació a recuperar aquestes històries.

I arribem a la penúltima convocatòria, la setena, amb un premi que és un colofó pel que representa i per la persona que el va guanyar. Teresa Rovira, bibliotecària i historiadora del llibre per a infants, els escrits de la qual han estat la referència per a tots els que ens dediquem al llibre infantil, rebia el VII premi Aurora Díaz-Plaja pel seu article «El llibre per a infants i adolescents. Dels orígens a la desfeta» (publicat dins del volum *El patrimoni de la imaginació: llibres d'ahir per a lectors d'avui*, Institut d'Estudis Baleàrics, Palma, 2007). Amb aquest premi es reconeixia la labor duta a terme per Teresa Rovira, una de les persones que juntament amb Aurora Díaz Plaja més ha treballat per donar a conèixer la literatura infantil i juvenil catalana.

El volum, coordinat per Mònica Baró, Teresa Colomer i Teresa Mañà, recull una trentena d'articles de diferents autors, cadascun dels quals analitza alguna de les obres més importants de la literatura infantil i juvenil publicades abans de la guerra civil. El text de Rovira, publicat per primera vegada a la revista «Lletres de canvi», 19-20, juliol-agost 1989, és un panorama

de caràcter històric, organitzat per èpoques cronològiques, dels autors, les obres, els editors, les revistes, etc., més destacats, fins a l'any 1939. La importància de l'estudi de Teresa Rovira i les poques possibilitats de consultar-lo a l'actualitat van portar les coordinadores del volum a demanar a l'autora permís per a reproduir-lo com a text introductori de l'obra.

Al moment de tancar aquest escrit s'ha fet pública la decisió del jurat a la convocatòria d'enguany per a articles publicats el 2008, en la qual ha estat premiat un article de qui signa publicat a «Serra d'Or»: «Llibres per a infants i joves: molta quantitat, poca varietat», «Serra d'Or», 585, setembre 2008, pàgs. 58-62. El jurat, a l'acta, a més de destacar les qualitats de l'article, fa constar «el reconeixement a una trajectòria en defensa de la literatura infantil i juvenil i de la seva divulgació per part de la revista "Serra d'Or", en la qual va tenir un paper rellevant qui dona nom al premi, Aurora Díaz Plaja». Des d'aquí els fem arribar el nostre agraïment en nom propi i en nom de la revista.

La vitalitat del gènere

El jurat del premi ha estat format, des dels inicis, per la professora Anna Díaz-Plaja, professora de literatura

infantil a la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona i neboda de la recordada Aurora, qui ha acompanyat tots aquest anys com a secretari Pere Martí, professor de secundària i especialista de literatura infantil i juvenil, que ha estat l'ànima de la iniciativa. La resta de membres han anat canviant: al llarg de les diferents edicions hi han participat, a més dels guanyadors de cada edició, la bibliotecària Carme Horns (2001-2004) i la professora Teresa Mañà (2001-2004). Ambdues van ser substituïdes a partir de 2005 per les professores Mònica Baró, de la Facultat de Biblioteconomia de la Universitat de Barcelona, i Teresa Colomer, de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma.

Els guardons del premi Aurora Díaz-Plaja es lliuren a Vilafranca, en el marc d'un sopar tertúlia, que clou alhora el programa de literatura infantil i juvenil «Llegir per sentir» de Ràdio Vilafranca, que fa més de quinze anys que es manté en antena ininterrompudament.

Aquesta trajectòria de l'únic premi d'articles sobre divulgació o investigació de la literatura infantil i juvenil catalana demostra la vitalitat d'aquesta branca de la literatura que de mica en mica es va fent present en més plataformes. Li desitgem una llarga i profitosa vida.

